Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807 4-0237
Тел. УНС: HEnderson 4-1016

РІК LXI Ч. 120. TWO SECTIONS (SECTION I) JERSEY CITY and NEW YORK, ВІВТОРОК, 2-го ЧЕРВНЯ (JUNE) 1953. ДЕСЯТЬ ЦЕНТІВ — TEN CENTS No. 120. VOL. LXI.

МОЖЛИВІСТЬ ОБМЕЖЕННЯ ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ ПРАВ В ДОГОВОРАХ

Ню Йорк. — На дев'ятих річних зборах провідних діячів Стейтового медичного об'єднання, що відбулися в нюйоркському готелі Валдорф-Асторія, виступив республіканський сенатор з Мериленду, Джон Батлер, що заторкнув справу президентських повновластей у підписуванні договорів. Дж. Батлер сповістив, що Сенатська правнича комісія поставиться прихильно до внеску республіканського сенатора з Огайо, Дж. Брікера, про обмеження прав президента ЗДА в ділянці договорів. Інші промовці закликали зборі підтримати становище Дж. Батлера і прилучити свій голос до вимог обмеження прав президента у договорах. Велику увагу присутні на зборах присвятили справі соціялізації медицини, що її заторкнув президент-елект конференції, Д-р Луї Орр. Промовець закликав до чуйности в ділянці медичної обслуги, поскільки ця справа підпала під вплив політичних чинників. Пляни соціялізації медицини видаються промовцеві передчасними і найкращим середником повалити їх є відповідне удосконалення медичної обслуги, — щоб вона стала доступна кожному громадянинові американського народу. Конференція заторкнула низку й інших актуальних справ, при чому д-р Прайс, що перебув довгі роки в Азії, закликав уряд ЗДА визнати факт, що китайський комуністичний уряд має безсумнівну владу на китайському суходолі.

Стассен підтримує торгівлю Заходу зі Сходом

Вашингтон. — Директор Взаємної безпеки, Г. Стассен уперше, після відвідин Середнього Сходу і Південної Азії, виступив у цю неділю прилюдно в телевізійно-радієвій програмі. Стассен заявив при цьому, що, за його думкою, розпочаття торгових взаємовідносин між заходом і країнами комуністичного бльоку „стануть" поважним чинником світового миру. — Торгівля ця, звичайно, повинна охоплювати лише матеріяли „не-стратегічні", себто не важливі з військового погляду. Наладнання торговельних зносин із цим бльоком відповідало б поглядам президента Айзенгавера, що війна між двома світами не неминуча. Щодо закиду про можливість скріплення комуністичних держав матеріялами з Заходу, Стассен заявив, що таким самим чином комуністичні країни можуть своїми матеріялами скріпляти західні країни. Торкнувшись предложення уряду признати 400,000,000 Індо-Китаєві, Стассен підкреслив, що ця поміч зможе стримати комуністичне поширення в А...

Розенберги мають згинути після 15 червня

Ню Йорк. — Окружний федеральний суддя, Ірвінг Кауфман призначив тиждень, що почнеться з 15 червня, на виконання кари смерти на Джулюсі й Етел Розенбергах, яких він самий засудив на смерть 29 березня 1951 р. за шпигунство в користь Совєтів, коли їм доказано на судовій розправі, що вони передали атомові таємниці Совєтам. Це вже четвертий раз Кауфман призначує час на виконання присуду. Перших три рази треба було відкликати приготування до виконання кари тому, що засуджені зголошували апеляції до вищих судових інстанцій, одначе їх програвали за кожним разом. Тепер вони ще зголосили прохання до двох судів за зменшення кари, одначе загальне переконання таке, що ці старання будуть безуспішні, якщо їх не підтримають нові безсумнівні докази.

Посилення праці католицького шкільництва

Ню Йорк. — Представники католицьких виховних установ сповістили, що католицьке шкільництво в Ню Йорку зможе значно поширити свої шкільні приміщення, і тим самим прийняти в свої стіни більше число учнів. У самому Ню Йорку і в довколишніх містах католицьким навчанням охоплений значний відсоток шкільної молоді, проте багато бажаючих неспроможні навчатися в цих школах, поскільки для них невистачає місця. Програма поширення шкільництва передбачає вклад в 100,000,000 долярів, які будуть у першу чергу зужиті на будову шкільних приміщень, з таким розрахунком, щоб у нових школах могли приміститися 90,000 учнів. Досі католицьким шкільництвом у самому Ню Йорку охоплено 300,000 дітей, що навчаються в 438 школах, під керівництвом 8,485 учителів. Зауважено, що відсотково до католицьких шкіл метрополії значно більший приплив учнів, ніж в інші, публічні, школи.

ПРЕЗИДЕНТ ХОЧЕ ВЗЯТИ ПРОВІДНИХ КОНГРЕСМЕНІВ НА БЕРМУДИ

Вашингтон. — Президент Айзенгавер пробує лагідними способами дійти до порозуміння з противниками у своїй власній партії, щоб виказати перед світом, що Злучені Держави мають один сильний провід, не зважаючи на різнородні погляди унутрі країни або й самої Республіканської партії. Коли у вівторок минулого тижня республіканець, сенатор Роберт А. Тефт, прилюдно заговорив, що ЗДА можуть забути на Об'єднані Нації і йти самостійно, якщо йде про справу Кореї, Айзенгавер під час пресової конференції в четвер заявив одверто, що він не погоджується з поглядом Тефта, бо якщо ЗДА підуть окремо в справах Кореї, то мусять іти окремо і у всіх інших справах. При цій нагоді він сказав, що жадна країна не може жити сама в теперішньому світі. — Тому, що багато конгресменів, а теж і урядовці в Пентагоні не погоджуються з поглядом президента, що під теперішню пору можна обтяти витрати на повітряні сили, Айзенгавер сказав на пресовій конференції, що обмеження витрат не зменшить боєздатности повітряних сил. Щоб довести до повної співпраці обох відламків своєї партії, президент Айзенгавер, як довідується „Ассошіейтед Пресс", хоче взяти з собою сен. Тефта й спікера Палати Репрезентантів Джозефа Мартіна на конференцію Трьох Потуг на острови Бермуди, щоб це теж причинилось до ближчого порозуміння між Америкою й її Західніми альянтами, тобто Британією й Францією. Думку запросити провідних конгресменів на Бермуду піддав сен. Александер Вайлі, в переконанні, що сама їх приявність як спостерегачів дасть їм нагоду відчути відповідальність за вислід конференції.

УХВАЛОЮ $12,600 НА НАРОДНІ ЦІЛІ ЗАКІНЧЕНО РІЧНІ НАРАДИ ГОЛОВНОГО УРЯДУ УНС

Ню Йорк. — Річне засідання Головного Уряду Українського Народного Союзу, що почалося в понеділок 25-го травня й було попереджене контролею майна й господарства організації в тижні від 18 до 23-го травня, закінчено минулої п'ятниці, 29-го травня, низкою кінцевих ухвал для добра УНС, в цьому теж призначенням дальших 12,600 долярів на різні народні цілі та ухвалою відповідного заклику до членів УНСоюзу й українського громадянства в З'єднаних Державах і Канаді. Ухвалені фонди на народні цілі розділено так:

На видання Енциклопедії Українознавства англійською мовою — $5,000;

Для Українського Народного Фонду УКК — $2,500;

На видання книги англійською мовою „Україна під Совєтами" — $1,000;

Для Осередку Української Культури в Канаді — $500;

Для Українського Вільного Університету в Мюнхені — $500;

На курси українознавства в ЗДА — $500;

На захист для старших віком членів УНС — $500;

На Український Католицький Семінар у Вашингтоні — $300;

На Український Православний Семінар — $150;

Для Американського Червоного Хреста — $300;

На заочні курси й нову енциклопедію НТШ в Сарсель, Франція — $250;

Для Організації Української Молоді „Пласт" — $200;

На Сиротинець у Филадельфії — $150;

Для хору „Думка" — $150;

Для УВАН в Канаді — $100;

На студії українознавства в Манітобському університеті — $100;

На Дім Старців в Слоатсбурґу — $100;

Для Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі — $100;

На висилку незаможних дітей на вакаційну оселю в Шікаґо — $100;

На спортову акцію — $100.

Разом це дає суму $12,600.

Минулого року з нагоди річного засідання Головний Уряд УНС був ухвалив на подібні цілі суму $10,700, попереднього року з такої ж нагоди $9,000, а конвенція УНС в 1950 році призначила на ті цілі $19,675, так що впродовж останніх чотирьох років тільки з головної каси УНС признано на народні цілі $51,975, не включаючи в це десятки й сотки тисяч долярів, що їх склали на народні цілі поодинокі відділи УНС із своїх кас та членство УНС індивідуальними пожертвами.

Наради кінцевого дня річного засідання Головного Уряду УНС зосереджувались крім того на організаційних справах, при чому головну увагу звернено на справу організації молоді УНС. В цьому відношенні винесено відповідні рішення та доручення для Екзекутивного Комітету. Обговорено теж справу ювілейного 1954-го року для УНС, справу конвенції в тому році та низку інших організаційних, культурних і загально-громадських справ. Після короткого кінцевого слова голови УНС п. Дмитра Галичина, річні наради закінчено в п'ятницю пополудні відспіванням українського народного гимну.

ПОНАД 400 ПЛАСТУНІВ ВІДБУЛИ „СВЯТО ВЕСНИ" НА СВОЇЙ ОСЕЛІ В ІСТ ЧЕТГЕМ

Простора, новозакуплена пластова оселя в Іст Четгем біля міста Гудсон в стейті Ню Йорк, роїлась минулої суботи й неділі вперше від пластової молоді, як понад 400 старших, молодших і цілком молодих пластунів з'їхались там на своє традиційне „Свято Весни". Точно в імпрезі взяли участь 412 пластунів, в тому 43 сеньйори, 38 старших пластунів, 207 юнаків і юначок та 124 новачок і новаків з Ню Йорку, Джерзі Сіти, Нюарку, Пасейку, Трентону, Бриджпорту, Гемпстед, Ню Гейвен, Гартфорду, Амстердаму й навіть з Рочестер та Бафало. На святі були м. ін. приявні: головний комендант пластунів пл. сен. Яро Гладкий, заступник голови Крайової Пластової Старшини пл. сен. В. Раковський, красна командантка пластунок пл. сен. О. Кузьмович та красний комендант пластунів пл. сен. О. Бережницький. Комендантом табору був пл. сен. Роман Рогожа, а булавним табору — ст. пл. Юрій Ференцевич. Крім пластунів було на святі коло 80 гостей.

Свято почалось в суботу після полудня піднесенням американського й українського прапорів під звуки відспівання усіми американського й українського національних гимнів. Після цієї врочистости відчитано денний наказ коменданта табору, в якому він м. ін. привітав офіціяльно приявного на святі голову Українського Народного Союзу п. Дмитра Галичина, який опісля, в товаристві пластової старшини, відбув перегляд зібраних в чотирокутнику пластунів і пластунок. Ввечорі того ж дня відбувалася пластова ватра під традиційним гаслом „Привіт Батьківщині". Біля ватри відбулась окрема програма, що складалась зі співів, танків, деклямацій та окремої сценки у виконанні пластового юнацтва. До зібраних біля ватри промовляв головний комендант пластунів пл. сен. Яро Гладкий.

В другому дні цього прекрасного „Свята Весни" відбулась полева Служба Божа, яку відправили пл. сен. о. Побігушка з Ню Йорку та о. Притуляк з Пасейку, перед тим були теренові вправи, а опісля відбулось заприсяження нових пластунів, піднесення в пластових ступнях, перехід до вищих пластових уладів та пластові відзначення.

Після піднесення прапору в суботу пластуни трикратним „Слава!" вітали відсутнього Верховного Пластуна проф. Северина Левицького, а на закінчення свята таким же трикратним „Слава!" висловили вони свою вдячність приявному на святі інж. О. Клюфасові та Пластприятелі Ню Йорку й метрополії за їхні великі зусилля для придбання тієї оселі, на якій відбувалося свято та яка тепер служитиме благородним пластовим цілям, зокрема для влаштовування щорічних таборів. В неділю о год. 3-тій закінчено „Свято Весни" й о год. 4-тій сотні пластунів і пластунок від'їхали автобусами назад до своїх місцевостей.

Америка злагіднює торговельні обмеження для Чехії

Вашингтон. — Злучені Держави злагіднили два торговельні й дипломатичні загострення, видані у відношенні до Чехословаччини після ув'язнення американського журналиста, Вільяма Н. Отіса, два роки тому в Празі. Після звільнення Отіса з в'язниці, 16 травня, уряд ЗДА проголосив 16 травня, що він дуже вдоволений цим кроком і що візьме це до уваги скасування обмежень супроти празького комуністичного режиму. У висліді того уряд ЗДА видав минулого тижня такі розпорядки: Американський консулят у Празі має давати посвідки на дозвіл вивозу чеських промислових виробів до ЗДА. Кажуть, що припинення чеської торгівлі до ЗДА нанесло Чехії втрату 20,000,000 річно; має теж бути злагіднена заборона на вивіз американських товарів до Чехословаччини, але загальний експорт з Америки до комуністичних країн цим не буде збільшений. Крім того плянується дальше скасування обмежень, одначе які це обмеження, ще не проголошено.

ЗАКЛИК ГОЛОВНОГО УРЯДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

З НАГОДИ РІЧНИХ НАРАД, ЯКІ ВІДБУЛИСЯ В НЮ ЙОРКУ В ГОТЕЛІ СТАТТЛЕР В ДНЯХ 26-29 ТРАВНЯ 1953.

Головний уряд Українського Народного Союзу: Головний Екзекутивний Комітет, — Головна Контрольна Комісія і Головна Рада, зібрані на своїх річних нарадах в Ню Йорку в днях від 25. до 29. травня 1953 р. та вислухавши звітів і обговоривши низку актуальних проблем нашого організаційного й загально-громадського життя в З'єднаних Державах Америки і Канаді, закликає всіх членів Українського Народного Союзу:

1. Невпинно продовжуйте й збільшуйте свій вклад в дальшу розбудову й всебічний розвиток наших прибраних Батьківщин: З'єднаних Держав Америки й Канади, збагачуючи їхні надбання творами українського ума й трудом українських рук. Зокрема підтримуйте всі їхні зусилля та зусилля їхніх урядів, скеровані на розбудову й закріплення світу перед смертельною загрозою комуно-московського імперіялізму. В цьому на найбільшу підтримку заслуговують всі заходи наших країн і їх урядів, які можуть допомогти героїчним змаганням Українського Народу до відновлення суверенної й народоправної Самостійної Соборної Української Держави.

2. Докладайте всіх зусиль до дальшої розбудови, збільшення й закріплення Українського Народного Союзу, цієї справжньої української заморської твердині, напередодні її 60-ліття. Невпинно збільшуйте свої ряди новими членами. Активізуйте й пожвавлюйте працю Відділів. Беріть найактивнішу участь в загально-громадському житті та підтримуйте всіми своїми силами всі шляхетні почини наших центральних і місцевих інституцій, зокрема Українського Конгресового Комітету й Злученого Українського Американського Допомогового Комітету в З'єднаних Державах і Комітету Українців Канади. Давайте відсіч всім новим зазіханням на українські землі з боку реакційних біло-московських і польських імперіялістів на еміграції. Присвячуйте найбільше уваги вихованню нашої молоді, що має перебрати від нас і продовжувати нашу спадщину. Підтримайте активно новий почин Українського Народного Союзу — „Союзівку", щоб створити з неї справжній шматок України на американській землі! Користаючи з недалекого Ювілейного Року, поробіть всі заходи, щоб гідно відзначити цю велику річницю, ще більше спопуляризувати шляхетні ідеї Українського Народного Союзу та запевнити йому ще світліше майбутнє!

Усіх тих українців в З'єднаних Державах і в Канаді, які ще з будь-яких причин не стали членами Українського Народного Союзу, закликаємо:

Ставайте в наші ряди, користайте з усіх наших досягнень та разом з нами творіть краще майбутнє для нашої спільноти на цій землі й разом з нами допомагайте визвольним змаганням Українського Народу! В Українському Народному Союзі є місце для кожного українця, без уваги на його територіяльне походження, його віровизнання та політичні переконання, за винятком комуністичних зрадників. В Українському Народному Союзі та через Український Народний Союз дійдемо до своєї мети та до кращого майбутнього!

ГОЛОВНИЙ УРЯД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ:

ГОЛОВНИЙ ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ: **Дмитро Галичин**, голова; **Йосип Лисогір, Геновефа Жеребняк**, заступники голови; **Григорій Герман**, секретар; **Роман Слободян**, касир.

ГОЛОВНА КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ: **Дмитро Капітула, Степан Куропась, Володимир Гіриак, Володимир Коссар, д-р Амврозій Кібзей.**

ГОЛОВНА РАДА: **Дмитро Шмагала, Іван Романишин, д-р Іван Василенко, Іван Кокольський, Петро Кучма, Володимир Дідик, Микола Давискіба, Тарас Шпікула, Олена Штогрин, Анна Васильовська, Василь Гусар.**

Академія в пам'ять С. Петлюри в Ню Йорку

Ню Йорк. — Минулої неділі відбулися ще одні поминки, присвячені 27-им роковинам трагічної смерти Симона Петлюри. Жалібну Академію влаштовано заходом Центрального Комітету Вшанування Пам'яті Петлюри в залі Фешен Інст. оф Текналеджі. Ген. П. Шандрук змалював Симона Петлюру в своїм вступнім слові як символ безкомпромісового прагнення народу до своєї самостійної держави, як історичну постать, що є всенаціональним добром, яка закликає нас до політичного об'єднання. Довший реферат про Симона Петлюру як Голову Держави і Головного Отамана виголосив проф. М. Ветухів. Референт зупинився головно на характеристиці Пок. Петлюри як державного мужа, полум'яного патріота та ідейного демократа, що клав тверді основи під Українську Соборну Державу. Український Хор „Думка" під проводом О. Микитюка відспівав обидва гимни, американський на початку, а український при закінченні свята, а також три пісні: „Журавлі" О. Кошиця, „Козака несуть" (ар. О. Микитюка) та „Гей, у лузі".

Джокей і грач крикета іменовані лицарями

Лондон. — Англійська королева Єлисавета II іменувала лицарями найславнішого англійського джокея Гордона Річарда та найславнішого грача в крикета Джека Гобса. Це перший раз в історії Англії титул „серів" дістали джокей і грач в крикета. На листі нових лицарів, баронів і графів находиться цього року 1,449 осіб, на половину більше як попереднього року. Всі вони відзначені за їхні заслуги „для корони, уряду, нації, або англійської спільноти народів". Королева створила три нові титули перів для визначних політиків. Багато політиків дістали титули баронів та інші лицарські титули. На листі відзначених стоїть на першому місці ім'я королеви, яка дістала гоноровий титул полковника сімнадцятьох англійських полків, деякі з тих титулів мав її покійний батько король Юрій VI. Чоловік королеви, князь Единбургу, дістав титул генерал-капітана маринарки, який то титул мав Юрій VI, а також почесні титули шефа п'ятьох військових формацій. Подібно відзначені і королева-мати та сестра королеви княжна Маргарита. Титул лицаря дістав і славний англійський актор Джан Гелгуд, відзначені також промисловці, що заслужилися при будові літунства та кораблів.

КОРОНАЦІЯ ЄЛИСАВЕТИ — ГОЛОВНА ПОДІЯ ДНЯ

Лондон, 1. червня. — Завтра, у вівторок 2-го червня, тут відбудеться врочиста коронація „помазаної Богом" королеви Єлисавети II., що буде головною подією дня не тільки в Англії та інших країнах британської спільноти народів, але й в багатьох інших частинах світу. Коронаційні врочистості стягнули до столиці Англії величезні маси не тільки учасників коронації, але й цікавих туристів, що заповнили всі готелі Лондону. Закінчено всі приготування до коронації і переведено проби коронаційних врочистостей. В неділю, напередодні коронації, Єлисавета й члени її родини взяли участь в спеціяльних передкоронаційних Богослуженнях, які відбулися по всіх церквах столиці. Архиєпископ Йорку д-р С. Ф. Гарберт і архиєпископ Кентербері д-р Джюфрі Фішер, який довершить коронацію, під час відправ промовляли на тему символізму відбіркових врочистостей. Коронація відбудеться у Вестмінстерському манастирі й практично триватиме весь день. За нюйоркським часом коронаційні врочистості відбудуться в такому порядку: о год. 1-ій досвіта почнуть входити до манастиря коронаційні гості, а в годині 4-ій рано прибудуть туди офіційні делегації З'єднаних Держав Америки та інших країн. Півгодини пізніше вирушить королева Єлисавета та члени її родини у величавій коронаційній процесії до Вестмінстерського манастиря й прибуде туди о год. 6-тій год. рано. О год. 6.15 почнеться коронаційне помазування, а о год. 7-ій Єлисавета буде коронована. Після дальших врочистостей, коронаційна процесія почне о год. 9:50 вертатись назад до Букінгемського палацу, куди прибуде о год. 11:30, а о год. 4-ій пополудні (нюйоркського часу) королева виголосить промову до народів коммонвелту. Всі врочистості будуть передавані телевізійно. В тому самому часі відбуватимуться відповідні коронаційні врочистості по всіх інших країнах британської імперії. З уваги на змінену політичну ситуацію, змінено теж дещо текст коронаційної присяги, а Єлисавета буде коронована на королеву Англії, Канади, Австралії, Нової Зеляндії, Цейльону, Південної Африки й Пакістану та матиме титул: „Королева Об'єднаного Королівства й її інших володінь і територій".

ПЕРЕГОВОРИ В КОРЕЇ ВІДЛОЖЕНО ДО ЧЕТВЕРГА

Токіо. — Переговори в Панмунджом в справі перемир'я в Кореї, які після нової однотижневої перерви мали продовжуватися в понеділок 1. червня, відложено знову на пропозицію комуністів до найближчого четверга. В альянтських колах вважають, що червоні бажали дальшого відложення переговорів в очікуванні нових інструкцій щодо їхнього становища відносно альянтських пропозицій. Тимчасом з різних джерел видвигається різні здогади щодо того становища. Альянти, як відомо, передали червоним минулого тижня подрібні нові пропозиції щодо розв'язки суперечної проблеми тих полонених, які відмовляються від репатріяції, що є єдиною більшою перешкодою до остаточного перемир'я. З альянтського боку не подано подробиць тих пропозицій, ствердивши тільки, що вони йдуть по лінії індійської резолюції, прийнятої Генеральною Асамблеєю Об'єднаних Націй минулого грудня. Нове домагання червоних на відложення дальших нарад до четверга вказувало б на те, що комуністи основно студіюють альянтський плян, хоч на сесії, на якій цей плян їм передано, вони його відразу критикували. З комуністичних натяків тепер виходить, що вони цей плян відкинуть, тільки не відомо ще, чи вони обстоюватимуть свої попередні пропозиції, чи винесуть будь-які нові. Тимчасом, з кінцем минулого тижня комуністичні війська перевели дві сильні атаки на альянтські позиції в районі Сеул, але обидві атаки були відбиті.

Де Ґаспері використовує господарську відбудову в виборчій кампанії

Рим. — Сьомого червня відбудуться парляментарні вибори в Італії, і саме тепер відбулося на Сицилії святкове відкриття нової $12,000,000 термоелектричної станції, яка була готова вже місяць тому назад. Ця станція матиме 60,000 кіловатів продуктивности, і її збудовано при допомозі $6,300,000 допомоги, яку Італія дістала від Агенції Взаємної Безпеки. Італія дістала від Америки $77,000,000 позички на будову двох великих термоелектричних станцій, — ємности 840 тисяч кіловатів. П'ять цих станцій вже готові, між ними і станція в Палермо на Сицилії. На Сицилії сильні праві італійські партії, і прем'єр де Ґаспері залишив останній тиждень перед виборами на агітацію на півдні Італії, щоб там здобути більшість для урядових центральних партій. В Римі по всіх церквах читано повідомлення кардинала Клемента Мікари, який взивав всіх католиків „голосувати як католики і як римляни", під знаком хреста і в користь „дійсної волі". Під церквами вірні гаряче обговорювали це кардинальське повідомлення, що не подобалося опозиційним партіям. Економічна відбудова Італії, здійснювана при допомозі Америки, відбирає агітаційну силу політичній опозиції.

АНГЛІЯ РОЗБУДОВУЄ ОБОРОНУ СХІДНОЇ АФРИКИ

Найробі, Кенія. — Англійський уряд задумує розбудувати оборонну силу Східної Африки, щоб надолужити ті втрати, яких вона зазнала після втрати Індії та після послаблення англійської сили на Середньому Сході. В тій цілі при кінці минулого тижня відновлено англійську Африканську Команду, яка існувала під час останньої війни, а Фрідерік Крофорд став заступником губернатора Кенії. Крофорд був на службі в цій околиці під час війни, як командант постачання та дбав про господарський добробут цих околиць. Новим східно-африканським командантом іменований генерал сер Джордж Ерскін, давніший англійський командант в Єгипті. Він командуватиме над територією, що простягається від Замбезі аж до Етіопії, це значить над обома Родезіями, Нясаландом та іншими територіями Східної Африки, а також островами на Індійському океані. Ця нова англійська команда мала б заступити послаблені англійські впливи на Середньому Сході, де „невтральність" арабських країн, а їхнє „протизахідне наставлення" викликають тривогу в Лондоні. Проголошення федерації обох Родезій та Нясаланду мало б причинитися до збільшення англійської сили на цьому просторі.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На пів року	5.25	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобв'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3. N. J.

УКРАЇНСЬКА ЗАМОРСЬКА ТВЕРДИНЯ

Впродовж минулого тижня відбулися чергові річні наради Головного Уряду Українського Народного Союзу. Загальний перебіг нарад був реферований на сторінках цього щоденника й опісля буде ще проголошений їх протокол. Все ж таки жалко, що самі ці наради не є публічні, бо тоді кожний мав би безпосередню можливість переконатись, що назва „української заморської твердині", яку вже давно надано Українському Народному Союзові, не є пустою фразою, а тільки ствердженням фактичного стану. Значення цієї твердині не тільки в її сімдесяти тисячах членів і не тільки в її 'ятнадцяти мільйонах долярів майна, але головно в її характері, в її праці, в її величезній традиції й таких же великих дальших можливостях та в її ідейности.

З цими прикметами УНСоюзу кожний може познайомитись з багатьох джерел: з уст тисячів свідомих членів тієї інституції, між ними й від малої вже горстки її піонерів, про це можна вичитати із списаної в багатьох книгах історії УНС й головно з безлічі фактів, що їх зустрічається на кожному кроці. Майже кожний прояв українського життя на американській землі, майже кожна українська церква й кожний український народний дім, майже кожний доляр, висланий на допомогу „старому краєві", майже кожний вклад американських українців в допомогу визвольним змаганням українського народу — все це посередньо або безпосередньо зв'язане з Українським Народним Союзом, як зв'язана з ним й ціла історія американських українців. „Якщоб не підтримка з боку Українського Народного Союзу та його членства, ЗУАДКомітет ніколи не міг би був виконати тих величезних завдань, які він виконав, якщо вже взагалі він був би заіснував" — ствержено під час останніх нарад, про які мова. Це саме можна б ствердити й відносно Українського Конґресового Комітету та відносно більшости всіх інших центральних і місцевих установ і організацій.

Кожне річне засідання Головного Уряду УНС має два головні завдання: 1) перевірити діяльність організації за минулий рік та, ствердивши її теперішній стан і загальне положення, 2) поробити відповідні висновки й винести відповідні рішення щодо дальшої праці. Ствердивши, що діловодство й господарство УНСоюзу є у „взірцевому порядку", що майно інституції збільшується вже мільйонами долярів річно та що всі ділянки виявляють виразну тенденцію дальшого розвитку, звернено й приділено найбільше уваги організаційним справам, які в останньому вже не є такі задовільні, як були в попередніх роках. Це відноситься головно до організації членства, яка в минулому році вже не додержувала кроку розвиткові в попередніх роках. На це були деякі об'єктивні причини, головно закінчення масового припливу нової іміґрації, яка у великій частині — що з признанням підкреслено — швидко зрозуміла вагу такої інституції, як УНСоюз, і вже в кількості 20,000 „відсвіжила його кров", заповнюючи його ряди. Все ж таки в З'єдинених Державах і в Канаді є ще щонайменше 40,000 нових іміґрантів неохоплених організаційними рямками УНСоюзу, як і не охоплена ними ще велика кількість давніше прибулих і тут народжених.

В цьому напрямку мусять бути скеровані головні зусилля УНСоюзу, його Головного Уряду, урядів місцевих відділів та й загалу членства в теперішньому передконвенційному й передювілейнолу році. До найближчої конвенції УНСоюз повинен збільшитися до 75,000 членів, отже на 5,000 нових членів, крім покриття членських втрат в наслідок смертности та з інших причин. Це завдання без сумніву можна виконати й тільки від нас усіх залежить, чи воно буде виконане й чи українська заморська твердиня — Український Народний Союз буде дальше міцніти, а з нею міцніти й розвиватись наша американсько-українська спільнота й її вклад в допомогу визвольним змаганням українського народу.

Наша спільнота може виконати це завдання, якщо усі ми, завжди й на кожному кроці та всіми своїми силами й засобами здійснюватимемо проголошений на іншому місці заклик Головного Уряду УНС з нагоди його цьогорічних зборів.

ВИЯВИ ОГІРЧЕННЯ

Американцям таки вже забагато панькання з комуністами в себе дома, як і з їхнім центром — Кремлем. Виявом цього є навіть і остання сенсаційна заява сенатора Тефта в справі Кореї та Об'єднаних Націй.

„Поліційній акції" в Кореї нема і не видно кінця. Цю „акцію" ведуть ніби Об'єднані Нації, але майже весь її тягар спав на З'єдинені Держави. Це відчуває американський нарід найболючіше, бо день за днем появляються звідомлення про пролиту в Кореї свіжу кров. До того доходять з Европи звідомлення, з яких можна відчути, що там менше журяться небезпекою кремлівської аґресії, ніж в Америці. Навіть малощо не закидають Америці, що це вона перешкодою, що не приходить замирення в Кореї. Отже, як би цього всього не було, то й не було б заяви Тефта. З цею заявою можемо не погоджуватись, але годі її легковажити. Ми вже давніше писали, що як в Европі, а зокрема в Англії та Франції, будуть далі наставати на уґодовство з Кремлем в такий спосіб, який нагадуватиме Мюнхен з часу Гітлера, то в Америці зростатиме ізоляціонізм, речником якого був і знов готов ним стати якраз сенатор Тефт.

Огірчення американців пізнати теж і по реакції на цю совєтську пропаґанду, яка розголосила, що зловлено в Україні чотирьох „американських шпигунів", що їх вишколили в американській розвідчій школі, а потім парашутами скинули з американських літаків на українську землю. Тих „шпигунів", згідно зі звідомленнями совєтської пропаґанди, вже розстріляно. Департамент стейту проголосив, що це совєтське звідомлення є звичайною брехнею; це видумка, яка мала б помогти Кремлеві баламутити народи в Совєтах, що Захід збирається на них нападати. Не входимо тут в те, чи це є якраз „фантазія", як подає департамент стейту, а тільки підкреслимо, як зареагував дехто на те, що Кремль позбавив життя отих чотирьох „американських шпигунів", з яких — як писала преса — деякі мали би бути українцями. Ото одна з газет взиває, щоб не панькатись в таких обставинах з секретарем румунського посольства в Вашингтоні Замбеті, що займається шпигунством, а забути за всю дипломатичну недоторкаємість, поставити його під суд і покарати смертю, бо вина його очевидна. Американський уряд цілком певно так не поступить і тільки буде домагатись, щоб Румунія якнайскорше відкликала Замбеті, але ще ніколи в Америці не було такого вияву гніву проти Кремлю, що відомий з того, що вживає навіть в чужих країнах своїх терористичних методів, та ще при допомозі сателітів, як це тепер сталось на американській землі.

Зміну настроїв пізнати теж і в відношенні до засуджених тому два роки на смерть Розенберґів, що передавали Совєтам атомові тайни. Присуду ще досі не виконано на тих зрадниках цеї країни, а навіть ще й нині обіцюють їм повне помилування, якби тільки виявили своїх спільників та зізнали, як багато атомових тайн добув Кремль з Америки при допомозі своїх шпигунів, чи таких американських громадян як Розенберґи. Таке дав до зрозуміння Розенберґам навіть Білий Дім, про це пишуть довгий час в газетах, але з того всього нічого не виходить.

Як зважити, що день за днем довідуємось про щораз нових комуністів, що займали визначні місця по різних, навіть і славних учбових установах, університетах тощо, то чи диво, що в таких обставинах, вривається американському народові терпець і він вимагає якоїсь більшої рішучости в відношенні до комуністів і Кремлю, чи шукає свого власного способу, щоб не виставляти себе в Азії на посміх і закінчити війну в Кореї?

СУМЛІННЯ СТУКАЄ ДО БРАМ РОСІЇ

Неймовірне, але дійсне, що увесь російський народ, від початків свого історичного існування, перебуває у дивному стані засліплення, оправдуючи найстрашніші злочинства над іншими народами, якщо ці злочини посилюють імперіяльну могутність Москви. Навіть великий чоловіколюбець Достоєвський не потрапив зрозуміти самостійницьких прагнень поляків, а „сонце російської поезії" Пушкін оспівував криваве покорення Кавказу та України.

Лише один яскравий виняток знаний нам серед великої продукції російських публіцистів, мислителів і учених на еміґрації, себто серед тих, що, перебуваючи у вільних країнах, не підлеглі тоталістичним напрямним Кремлю, могли б проявити безсторонність і осудити кривавий ріст Москви. Проте всі вони підтримують Кремль, вибілюють всі злочини Москви і однодушно виступають проти найприроднішого права поневолених народів жити на волі.

Згаданий виняток — це книга, що в 1952 р. вийшла російською мовою у Чехівському видавництві в Ню Йорку під заголовком „Новий град". Це збірник статтей покійного вдумливого російського ученого, мислителя і публіциста Георгія Федотова.

Автор народився 1886 року у Саратові. Бувши висланий за участь у революційному русі закордон, вчився в німецьких університетах, а, вернувшись на батьківщину, викладає в Петербурзькому і Саратовському університетах (історія середньовіччя у Західній Европі). Після революції стає професором Православного Богословського Інституту в Парижі; в Америці викладає в Єйлському університеті та в Православній Богословській Академії у Ню Йорку. Помер у Бекон, Н. Дж. в 1951 році.

Посмертна збірка статтей покійного — лише незначна частинка писань його працьовитого життя. Статті, що увійшли в збірник „Новий град" постали з досвіду другої світової війни і представляють собою підсумок мислення автора на найпекучіші теми сучасности. Цей підсумок дає безсторонній погляд на минуле, сучасне і майбутнє Росії, тверезий погляд на сучасність, на процеси, що двигають людством і які не можуть оминути й Росії. Деякі з його тверджень безпосередньо торкаються українських справ і тому його думки не повинні пройти непоміченими і для українського читача.

Федотов розкриває способи, якими нищились „приєднані" до Москви народи. „Здіймалась уся верхня верства населення і перекидалась у Москву... Цілковито викорчовувано усі місцеві особливості і традиції — настільки успішно, що в народній пам'яті вже не зберігались героїчні легенди минулого". Таким чином, давня Русь „ставала суцільною Московією, одноманітним обширом централізованої влади; природний засновок для деспотизму".

Навіть в російських революціях пробивалось відвічне прямування Москви, яке виявляється в крайньому націоналізмові, „що звернений своєю ненавистю до усіх інородців — жидів, поляків, німців..." Ці прямування будуть проявлятись усюди, якщо Кремль переможе: „Легко уявити, як буде виглядати світ, якщо переможе Росія. Розповсюдження комуністичної системи по усій земній кулі. Винищення вищих прошарків і усіх носіїв культури, що дихали повітрям свободи і що не бажають від нього відмовитися. Масові страти у перші роки, каторжні табори на цілі покоління. Закріпощення усіх фахів на службі всесвітній державі. Керування ними, централізоване в Москві, при уявній незалежности федеративних націй".

А що буде, якщо Росія у майбутньому зударі проґрає? Федотов стверджує, що Росія не національна держава, а багатонаціональна імперія, „остання єдина в світі, що ще лишається після ліквідації усіх імперій". Отож, „було б чудо, якщо б вона вийшла непошкоджена... у цих самих кордонах, в яких її захопила революція".

Розпад імперії необхідний, бо, всупереч переконанню російської інтеліґенції, поширення Росії відбувалося не мирним шляхом. Особливо рясною кров'ю скроплені останні завоювання імперії — Кавказ і Туркестан. Федотов пише: „Ми завчили з дитинства про мирне приєднання Грузії, але мало хто знає, якою віроломністю і яким приниженням Грузії Росія відплатила за її добровольне приєднання. І мало хто знає, що, після здачі Шаміля, до півмільйона черкесів еміґрувало в Туреччину... Кавказ ніколи не був дорешти замирений. Це саме треба пам'ятати й про Туркестан. Підкорений з незвичною жорстокістю, він повставав в роки першої світової війни, повставав і при большевиках".

Дуже складна справа України. „Пробудження України, а особливо сепаратистичний характер українофільства зчудував російську інтеліґенцію і лишився їй незрозумілий". А в дійсності тут все зрозуміле, бо „коли релігійні міркування схилили козацтво до унії з Москвою, то тут його чекали гіркі розчарування. Московська віроломність не забута й досі. Найяскравіше наше глибоке незрозуміння українського минулого виявляється в оцінюванні Мазепи".

Відповідно поставитись до нових рухів, Москва не потрапила: „Російські націоналісти перші спостерегли небезпеку, що загрожує Імперії. Вони відповіли на це посиленням русифікації, цькуванням інородців, знущанням над українцями і жидівськими погромами".

Ще в 1905 році можна було проголосити федерацію, але зробити це Москва була неспроможна, а в 1917 році це вже було запізно, — „федерація вже не задовольняла". Автор сам прихильник тісної федерації, але розуміє і це, що „народи воліють різню і голод під власними прапорами". У 1917 році народи стали під свої власні прапори, але „большевики силою зброї зібрали Імперію і терором, як залізним обручем, тримають... її розхитаний склад".

Большевики задушили національні літератури, особливо українську і тюркську та винищили значну частину інтеліґенції. „З того часу національні рухи були зaгнані у підпілля. Але це значить, що знову, як у царські часи, на окраїнах накопичуються відосередні сили, ладні зірвати уявно-федеративну Імперію. І що більш вони вчавлені тиском НКВД, то ефективніший буде їхній вибух після звільнення".

Це тому, що переважно росіяни були ідеологи і творці партії. „Большевизм легко закріпився в Петербурзі й Москві, Великоросія майже не знала горожанської війни; окраїни ставили йому розпачливий спротив. Правдоподібно, було щось в традиціях Великоросії, що плекало большевизм у більшій мірі, як позосталий ґрунт Імперії: кріпаччина, сільська община, самодержав'я. Українець чи грузин ладні перебільшувати національно-російські риси большевизму і вибілювати себе від кожної причасности. Але їх ілюзії природні".

Вияв протибольшевицького наставлення неросіян — їхня відсотково непорівняльно велика наявність в концентраційних таборах теперішньої Росії. Інший доказ: „після другої війни, уряд знищив п'ять республік (або областей) за співпрацю з німцями... України знищити було неможливо без всесоюзної ганьби, але, здається, й вона заслуговувала такої ж долі".

А врешті — що можна побачити на еміґрації? Співвідношення на еміґрації, звичайно, переяскравлені і не цілком відповідають справам на батьківщині: „Але неможливо думати, що вони (ці відношення) зовсім відірвані від совєтської дійсности... І ось, серед усіх груп російської еміґрації, представники інших національностей Росії визначаються своєю відсутністю. Вони утворюють свої власні організації, навіть не намагаючись встановити якібудь зв'язки з росіянами — товаришами боротьби або собратами долі. Що більше, з жодного боку ми не стрічаємо такої ненависти, як з боку українців, саме яких ми вважали — помилково — цілком своїми".

Отож автор тієї думки, що „Не тяжко передбачити, що, у випадку військової поразки Росії, наступить не тільки падіння совєтського устрою, але й повстання її народів проти Москви."

Тоді більшість народів, подібно, як і в 1917 році, „вимагатимуть здійснення свого конституційного права на відділення". Наслідком цього буде внутрішня війна, приблизно однакових частин б. Росії. І, якщо під час цієї війни, знову переможе Москва, то її перемога буде короткотривала, бо „у сучасному світі немає місця для Австро-Угорщини. Якщо світом буде правити одна влада — єдина нагода його вирятування — вона буде змушена припинити кожне насилля одних народів над одними. Ліквідація останньої приватної Імперії стане питанням міжнародного права і справедливости".

Автор тієї думки, що навіть для самої Росії продовження її імперського стану буде рівнозначне з втратою надії на власну свободу і на розвиток власної культури. Бо не може держава, що існує терором на половині свого обширу, забезпечити свободу на

(Закінчення на стор. 3)

М. В. Дольницький

ДОСВІД НА ЗОЛОТОМУ ПОБЕРЕЖЖЮ

Націоналістичні, не завжди свідомо орґанізовані, в більшості відрухові, рухи в різних частинах Африки, гол. в Кенії, Південно-Африканському Союзі, у французькій західній Африці, мають значний вплив на все чорне населення в Африці. Як досі, portуґальські і бельґійські посілости в Африці, заховують повний спокій. Там, завдяки відмінній політиці та намаганням вдоволити примітивні бажання чорних, нема ані расових проблем ані ознак на вибух кривавих розрухів.

Англійці, які раді б задержати за собою багаті африканські області, пробують, новими експериментами, втримати решту, ще не обнятих вогнем невдоволення, колоній і протекторатів на Африканському Континенті. В Ніґерії, напр., місцеве населення управляє країною, користуючись підтримкою і допомогою англійців. Цікавий досвід переводять англійці на Золотому Побережжі.

Досвід почався два роки тому, коли цією колонією стрясли поважні заворушення. Англійці постановили тоді попробувати, чи місцеве населення зуміє порядкувати місцевими справами саме. Складено конституцію, на основі якої; м. ін. білим заборонено мати землю на власність, створено парлямент і переведено нормальні вибори. За англійцями залишилося право „вета" в деяких важніших справах, всі інші передано місцевим. Чорних, які студіювали чи мали до цього дані, обрано до всіх важніших урядів, а прем'єром назначено др. Кваму Крумага, що м. ін. частину своїх студій перебував в ЗДА. Він, якого сильно підозрівали в комуністичних симпатіях, прибувши до Золотого Побережжя, оснував політичну партію і став одним із впливових провідників місцевого населення. Англійці арештували були його, але в тюрмі він довго не просидів. Скорюючись голосуванню, англійці погодилися, щоб він став першим чорним прем'єром британської імперії. Крумага виявився добрим провідником і орґанізатором. Він справно наладнав державний апарат, поширив шкільництво, повів уміло всі державні справи, повністю вдоволяючи англійців. Між англійським губернатором і урядом цього чорного прем'єра наладнано справжню співпрацю. Чорні і білі зустрічаються усюди, як рівні з рівними, ставляться до себе з пошаною і увагою. 4,5 мільйонів чорних на Золотому Побережжі не виявляють ніякої ненависти до білих, але вчаться від них всього, чого навчитися мають змогу та співпрацюють з ними якнайкраще.

Нічого дивного, що вплив цього досвіду на сусідні території більшає з дня на день. Він доводить, що африканські чорні можуть цілком добре управляти країною та ще й при допомозі білих, підніматися вгору. Др. К. Крумаг певний, що одного дня всі частини Африки матимуть нагоду виявити свої здібності і зрілість.

Англійський експеримент на Золотому Побережжі викликав велике невдоволення і оправданий страх в Кенії і Південно-Африканському Союзі. Чорні, які мають власний спосіб порозумініватися між собою не зважаючи на кордони, тужать і змагають до цього ж самого: самоврядування і обмеження або і повного виключення управою їхніх земель, білими. Білі добачують в англійському експерименті найбільшу небезпеку для власних інтересів. Коли зважити, що і Кенія і Південно-Африканський Союз, або опановані або під сильними англійськими впливами, виходить, що англійці працюють самі проти себе. Та англійці, що мають великий досвід в колоніяльних справах, пробують тільки знайти найкращий шлях для вдержання своїх позицій в Африці і вдержання цих величезних багацтв, що в ній.

Самостійна, мала держава Ліберія, основана американськими неграми і експеримент на Золотому Побережжі, є першим проблиском можливостей, що криє в собі чорна раса. Положення, в цілій Африці все ще жалюгідне. Убогість, залежність від білих, напів-невільниче життя. Неписьменність і забобонність, низький рівень культури і цивілізації, все це є великі перешкоди для сповнення найсміливіших мрій чорних провідників. Абісинія і Ліберія — самостійні, Золоте Побережжа — на шляху до самостійности. Гін до самостійности в Кенії і проти-білі розрухи в Південно-Африканському Союзі. У всіх частинах, за малими винятками, чорного континенту, слідне пробудження чорних, щораз голосніші їхні домагання, щораз більш виразний шлях, яким цей континент піде: усамостійнення і самоврядування. Це може не швидко станеться, та воно станеться напевно.

Біла раса втратить тоді не тільки території для власної експанзії, але й величезні багатства, що для неї мають першорядне значення.

В. Г. Верган

ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ ІВАНА ФРАНКА

(В 67 річницю його народин)

(4)

Історичних творів Шіллера, Кляйста — Лімбах не радив Франкові читати. Шіллер, казав він, найбільший німецький поет, але ніякий історик. Розмова Лімбаха з Франком про літературні справи робила на Франка сильне враження. Слова старого Лімбаха для Франка були авторитетом. Правда, не були це слова якогось ерудита, але „людини зацікавленої літературою і це, каже Франко, подобалось всім".

Любив Франко стрічатися з Лімбахом ще й тому, що не було нікого такого, з ким міг би він зовсім свобідно поговорити про літературні справи. Про Лімбаха, як людину з одноцілим світоглядом, каже Франко, сказати не можна. До багатьох творів і проблем ставився він, як не з упередженням, то з певною повздержливістю. Він нпр., не любив французької літератури і це суґерував Франкові. Під його впливом, каже Франко, „я занедбав у гімназії навчитися по-французьки і потім довгі літа прикро почував цей брак, поки не навчився хоч від біди володіти тою мовою, аж геть пізніше, вже в 80-их роках".

Мало цікавили Лімбаха і біблійні часи. Вже в гімназії, каже Франко, мене тягло на схід. Я читав у церковнім тексті і в німецькому перекладі Святе письмо, любувався пророками і переклав віршами цілого Иова. Заставши мене раз при тій роботі, Лімбах велів прочитати те, що лежало написане. Я прочитав. „Фір ді Кац", — промовив він коротко.

Про ставлення Лімбаха до релігії Франко каже: „Релігія в складі його думок і почувань не грала ніякої ролі, не існувала для нього... Це був з погляду релігійного, не скажу індеферент, але повний агностик; у нього не було змислу для релігії — таке бодай враження виніс я зі своєї знайомости з ним".

Не мав Лімбах зацікавлення і до індійщини. Коли Франко читав Боппові переклади деяких епізодів з Магабгарати і дав їх прочитати Лімбахові — він це назвав „мерзота, друччя пов'язане по парі". Не любив Лімбах Нібелюнґів, рицарських епопей та романів, хіба Дон Кіхота. Його улюбленими авторами були Гомер, Шекспір, Сервантес, Вальтер Скот, Ґете, Шіллер і Дікенс. На цих письменниках радив він Франкові „не тільки вчитися, але й бачити".

З коротко поданих слів, що їх Франко написав у оповіданні „Гірчичне зерно", можна сказати, що під впливом старого Лімбаха складався Франків погляд на літературу. Цього не заперечує і сам Франко. Він в згаданому оповіданні пише:

„Лімбах впливав на вироблення моїх літературних поглядів та замилувань більше, ніж це могла чинити шкільна наука, майже наскрізь шабльонова та формалістична".

Хоч зацікавлення Франка світовою літературою було дуже велике, хоч Лімбах впливав на вироблення літературного смаку, то перші твори Франка, що вийшли друком в 1874 р. у журналі „Друг", переконують, що Франко пішов своїм власним шляхом, пішов за голосом власної душі. Про перші поезії Франка „Народня пісня" і „Котляревський" В. Сімович каже: „Обидва вірші пояснюють нам душу молодого Франка. Вона ж геть-чисто прилягла до рідного народу, бажала розвитку йому на рідній, українській основі"*).

Чому саме Франко пішов за голосом власної душі, а не за голосом Лімбаха, то це може нам пояснити психологія.

Сімнадцятилітній юнак-Франко, який у своєму психічному розвитку стояв у підфазі інтроспекції в наслідок переживань і бажання творити, мусів замкнути „функційне коло" переживань творчістю постатевого кола. Перевагу над актами емоціонально-проспективними і спонтанно-емоціональними взяли верх акти емоціонально-рецептивні. Свідомість того, що людина існує в теперішності, але й живе майбутністю, неодмінно мусіла довести Франка до творчости для майбутности, або інакше кажучи, Франко через теперішність пов'язував минуле з майбутністю. Лучником минулого через теперішність до майбутности був дух народу захований в його підсвідомості.

Цими двома поезіями, що були друковані 1874 р., Франко всеціло виявив свій духовий стан і вони „показують, що в тому часі, коли ішов „язиковий спір", Франко стає по стороні тих, що ставлять основою своєї діяльности народню мову"**).

Опреділивши себе по стороні народу, Франко тим самим дав вияв спонтанно-емоціональним актам, цебто тим актам, які наставлені діяти в площині суспільного контакту.

Ще з більшою переконливістю говорять про це недруковані, але написані в тому часі твори: любовні вірші, переклад „Антиґони" і „Електри" Софокля, значна частина „Книги Иова", кілька глав „Книги пророка Ісаї", кілька пісень Нібелюнґів, дві пісні „Одіссеї", два акти „Урієль Акоста" Ґуцкова і т. п.

Про стан духовости Франка в тому часі говорить ще й те, що він після укінчення сьомої кляси пустився перший раз у довшу мандрівку. З Дрогобича до Стрия поїхав залізницею, а далі пішов пішки до Синевідська та на Побуж, Бубнище, Тисів, Церковну, Мізунь, Велдіж до Лолина. Звідси вернувся до Дрогобича і пішов у противний бік до Волосянки.

Під впливом тиску „функцій прямування" закінчується Франкове оформлення „на людину". Він вже зовсім докладно освідомляє собі три найважніші проблеми: ідею, людину і майбутність. Він своїм єством відчуває, що жиє в добі, яка несе нові ідеї та нові політичні і суспільні устрої. Він придивляється до свого народу і бачить, що в ньому дрімають притаєні ці сили, що їх вже нераз піднімали його попередники.

В духовості Франка чітко зарисовується „я" і народ, а впарі з цим постає питання „як", як розбудити притаєні і притаєні ці народні сили.

Знайти справжній шлях, щоб по ньому можна було повести народ, Франкові не було легко. Тут треба було політичного освідомлення, а його Франко в тому часі не мав. В політичних справах він пішов за „літературним знайомством" до тих, що видавали „Друг", і у „Академическому Кружку" дає себе вибрати бібліотекарем, а відтак секретарем. Він з вдячности за те, що „Друг" почав друкувати його повість „Петрії і Довбущуки" в 1876 р. (в 2. ч. стор. 18-19) в тому журналі помістив вірш п. н. „Веходь сонця" на пам'ятку першого з'їзду „Общества имени Качковского" в Галичині. В тому самому році дня 25. II. і 5. III. підписується як секретар „редакційного Комітету Общества Академическій Кружок"***).

*) В. Сімович „Іван Франко його життя і діяльність" стор. 13.

**) А. Крушельницький „Іван Франко" стор. 18.

***) Протокол ред. Ком. Об. „Акад. Кружок" у бібліотеці НТШ ч. 78.

КРЕМЛІВСЬКИЙ ЛИС

На приватних сходинах кружка студентів, в одному з навчальних закладів в Україні 1937 року, обговорювали й характеристики совєтсько-кремлівський заправил. Один з студентів сказав:

Ви мусите знати, що самою впливовою людиною на Сталіна є Лазар Мосієвич Каганович. Всі головні економічно-політичні кроки Сталіна то є диктат волі Кагановича.

Кагановиоч надзвичайно хитрий лис Кремля, а те, що він сидить ніби в тіні кремлівських зірок, то це тепер найзручніша для нього позиція.

Спричинення жахливої катастрофи України не обійшлося без дорадження цього нашого „земляка" і знавця відносин в Україні.

Ми не знаємо ближче взаємовідносин, як і сили впливу Кагановича на Сталіна в останні роки. Але знаємо, що призначення Кагановича заступником голови ради міністрів після смерти Сталіна багато потверджує правдивість сказаного студентом п'ятнадцять років тому.

Зрозуміло, що Сталін, своєю політикою, довів міжнароднє положення до початку третьої світової війни, до якої сам не був готовий.

Для його „Соратників" положення було ясне. Що війна для СРСР не ризик, але безспірний факт загибелі, ясно не тільки їм.

Всі ці обставини були якщо не цілком вистачаючими і обов'язковими, то все ж досить сприятливими до паралічі мозку Сталіна.

Невідомо чи арешт лікарів був зв'язаний з загальною протижидівською акцією, а чи то лише засіб „профілактики" до уможливлення спокійно перенести смерть Сталіна.

Час поставив вибір — відхід Сталіна, або військовий зудар світу й упадок СРСР. Вибрано перше. Тепер робляться спроби до поправлення й відпруження ситуації.

Удекорування сцени відповідно до відіграння постановки про мир є заходом тимчасово-тактичним і розраховане на відступ перед твердою постановою заходу.

Видання нових законів, указів і постанов (амнестій, зниження цін і т. п.) є кроком також дальшого обдурення народу в роді того, що ось настав довгоочікуваний час, нова доба.

Владу перебрали особи, відповідно до особистої попередньої близости до Сталіна: Маленков, Каганович, Берія, Молотов, Булгарін, Мікоян.

Часто згадується Берію, як грізного суперника для Маленкова.

Проте безпідставність цього очевидна.

Берія виставляється на видне місце арени в теперішньому часі самими Маленковими і Кагановичами, як осторогу меча безпеки для всіх, хто одважився б на будьяку спробу внутрі країни.

Можлива боротьба за владу, але між тими, хто тепер сидить в Кремлі, і тими хто буде пробувати прийти до Кремля пізніше.

По смерті Сталіна найбільше винагородження, в державно-керівничому становищі отримав Каганович. По суті речей він тепер є першим заступником голови ради міністрів по всезагальних і всевнутрішніх справах. Гене заслуги Кагановича в справі побудови тяжкої індустрії, як це намагаються офіційно подати, а особисті взаємовідносини і протекція Сталіна, вивели його з тіні кремлівських зірок на заздалегідь приготовану, відкриту позицію. Тепер в Кремлі йде не суттєва зміна політики, а перестановка на положення потридцятих років, до часу славнозвісних п'ятирічок побудови тяжкої індустрії.

Та позиція уможливила б забезпечення дальшої розбудови індустрії і військової сили внутрі, та розкладницько-підривної роботи назовні.

Повернення до диктату політики Кагановича за часів Сталіна, коли п'ятирічка і побудова тяжкої індустрії відбувалися коштом визиску і знищення України, а також висунення кремлівського лиса особливо нічого доброго не ворожить Україні.

Едвард Гудяк.

Бути членом Українського Народного Союзу, значить належати до такої української організації, яка об'єднала, в Америці й Канаді найсвідоміші українські сили в один ідейний моноліт та поставила його на службу нашим країнам та нашому поневоленому українському народові!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Филаделфія, Па.

В пошані героям.

В неділю, 24 травня 1953 року, у великій залі Горожанського Клюбу, відбулася Жалобна Академія, присвячена пам'яті Голови Держави, Гол. От. С. Петлюри, Ген. Шт. Ген. М. Омеляновича-Павленка і Ком. СС та УВО, Є. Коновальця. Старанно підготований цей Жалобний Вечір залишив на присутніх сильне враження. Управа Об'єднання б. Вояків Українців в Америці, на чолі із своїм головою, д-р В. Рудницьким, доклала всіх старань, щоб цей вечір, що його влаштовано під протекторатом Філії Українського Конгресового Комітету, випав якнайкраще.

Програма Академії, що її відкрила п. Лідія Бульба „Жалобним Маршом" Шопена, мала всі познаки оригінальности і свіжости. Головну промову виголосив Остап Тарнавський, який до теми підійшов відмінно, не так, як це звичайно робиться на таких академіях. В своїй півгодинній промові О. Тарнавський дав історичний огляд українського геройства. Підкреслюючи велику пошану української людини до геройства найкращих, визначних і сірих, синів України, докладчик, не називаючи нікого по імені, зумів викликати в глядачів глибоке відчуття до геройства всього українського воящтва, яке на полях боїв чи від ворожої кулі і бомби поклали свої голови за найвищі ідеали. Промову свою закінчив сильним акордом уривку „ґетисбурської адреси" А. Линколна про освяченість землі рідної кров'ю героїв.

Мирон Дуда прикував увагу слухачів своєю мистецькою грою на віольончелі на якій, при акомпаніяменті Надії Недільської, відіграв три речі — дві Баха та одну — Габрієля-Марії. Ніна Горленко, віддеклямувала з великим відчуттям та мистецтвом дві поезії — Є. Маланюка „Пам'яти Отамана" та Л. Українки „Де ж тії струни".

Окремо треба відмітити виступ молодої співачки, Марти Кокольської - Кобрин, яка з великим відчуттям, при видимому переживанні змісту пісень, своїм незвичайно милим і приємним сопраном очарувала публіку трьома піснями — Кониського — Барвінського: „Ой, поля, ви поля", Лисенка: „Ой, люлі, люлі" та Степового-Лисенка: „Куди ж ти дівся рідний краю". Остання її пісня, що спеціяльно підходила до програми вечора, викликала в присутніх сильне зворушення і своїм мистецьким виконанням чи не найкраще поставила перед очі публіки значення і важливість шанування тих, що впали за Рідний Край. Так і видно було, що присутні жаліли, що наш звичай не дозволяє нам оплескувати виконавців на Жалобних Академіях, — вона б дістала бурхливу овацію.

Останньою точкою програми була сценічна картина Лепкого-Лужницького „Присяга Мазепи", що її підготовив В. Шашаровський, який і грав одну із головних роль — діда. В співпраці із ще одним професійним актором, В. Мельником (І. Мазепа) і при допомозі групи принагідних аматорів, режисер вив'язався із свого завдання незвичайно справно. Шкода тільки, що характеризація не цілком дописала, та (як довідалися) це було не з вини режисера і виступаючих.

Молода адептка мистецтва, серіозна в своїх студіях і вже із поважними успіхами в декоруванні сцени, Христина Дохват, вдоволяюче розв'язала проблему тла для інсценізації.

Декілька незначних недотягнень, які не так треба покласти у вину впорядчиків Академії, як у вину української вдачі, — спізнення і надто великі перерви між поодинокими точками програми, деяка розгубленість в опануванні сценічним влаштуванням — загального враження поваги вечора не зіпсували. Жаліти тільки треба, що бодай половина тих, що в підземельному барі танцювали до легкої музики, не уважали за відповідне бути на залі імпрези. Заля тоді була б повна і не було б було немилого перешкоджування знизу.

М. В. Дольницький.

Сумління стукає до брам Росії

(Закінчення зі стор. 2)

іншій половині. Далі триматися Імперія зможе лише продовженням терору. „Як при московських царях самодержавіє було ціною, що платилася за розширення, так і фашизм є єдиний устрій спроможний продовжити іспування каторжної Імперії".

Але це не значить, що Росії приходить кінець. Вже самий великоруський обшир уявляє величезну потугу з численним населенням, все ще найбільший в Европі. Щоправда, Росія втратить донецький вуголь і бакинську нафту, але ж інші народи, як Німеччина і Франція не мають власної нафти. Але зате Росія багато виграє в інших відношеннях. Бо ж досі „російська література була сумлінням світу, а держава страшилищем свободи народів".

„Втрата імперії є моральне очищення, звільнення російської культури від страшенного тягару, що викривлював її духове обличчя". Звільнившись від поліційних і військових турбот, Росія зможе будувати у себе демократію і очищувати огрубілість своєї людини. На це власне Федотов і звертає увагу російської еміґрації: „До цього великого завдання повинна вже тепер на вигнанні готовитись російська інтеліґенція, замість гонитви за улвними орлами імперії".

Якщо б голос Федотова знайшов відгук в серцях росіян, то Росія, дійсно, із страшилища світу стала б нормальним членом майбутнього, оновленого, справедливого людства.

Це, що в Европі виходить газета російською мовою, яка по-новому освітлює справи народів б. Російської імперії, говорить про те, що якийсь процес оздоровлення може відбутися в світогляді й російської спільноти, хоч крайній фашизм і великодержавна істерія нюйоркських російських діячів і журналістів цей процес сповільняють.

Нюарк, Н. Дж

Політично-освітня праця Відділу СУНД.

У рямках політично-освітньої акції Відділу СУНД у Нюарку між 15 лютого 1952 і 15 травня 1953, виголошено або зачитано разом 29 промов, доповідей, статтей або фейлетонів. Усе це виповнило програму ось таких імпрез:

1. Засновні Загальні Збори (1 вечір: 2 програмові промови).
2. В'язанка Політичних Доповідей (3 вечори індивідуальних доповідей).
3. Один „Дискусійний Вечір" (2 промови).
4. Дві окремі прилюдні доповіді (2 вечори).
5. Ширші сходини членства (1 доповідь, 1 стаття).
6. „Жива Газета" ч. 1. (1 вечір: 5 статтей і 2 фейлетони-гуморески).
7. „Жива Газета" ч. 2. (1 вечір: 2 статті й 2 фейлетони-гуморески).
8. „Жива Газета" ч. 3. (4 статті й 2 гумористичні фейлетони).

Учасники та тематика:

Проф. д-р Микола Шлемкевич: Програмова промова на Засн. Зборах Відділу 15. лютого 1952 р. Оборона власної публікації „Українська Синтеза", дня 21 червня 1952 р. „Інформації з центру" — доповідь на ширших сходинах дня 6 грудня 1952 р. „В половині привичок" — стаття у рямках „Живої Газети", ч. 1 дня 17 січня 1953 р.

Ред. Іван Кедрин-Рудницький: „З чим ідемо на найближчий конґрес українців?" — доповідь дня 10 тр. 1952 р. у рямках „В'язанки політ. доповідей". „Скорочування українських фронтів" — прилюдна доповідь дня 27 11. 52. „Що таке Жива Газета?" — стаття в рямках „Живої Газети ч. 1. 17. 1. 53. „Сильветки українських журналістів" — стаття доповідь у рямках „Живої Газети" ч. 3, дня 10 травня 53.

Проф. Михайло Ветухів: „Українсько-московські взаємини на тлі нинішньої полеміки". Доповідь у рамах „В'язанки політ. доповідей" дня 16. березня -953 р.

Інж. Кость Туркало-Фуркаловський: „Політичне життя підсовєтської України в 20-х роках нашого сторіччя", доповідь у рамах „В'язанки політ. доповідей" — дня 3. тр. 52.

Професор Іван Паливода: „Критичний погляд на „Синтезу" д-ра Шлемкевича". Доповідь в рамах „Дискусійного Вечора", дня 21 6. 52 р.

Д-р Богдан Томків: „Політичні партії та демократія". прилюдна доповідь дня 15 листопада 1952 р.

Ред. Роман Купчинський: „Перший заяць", спогад-гуมореска в рамах 1. ч. „Живої Газети" дня 17 січня 53 р.

Микола Понеділок: „День народження" — гумористичний фейлетон, у рамах 1. ч. „Живої Газети" дня 17 січня 1953 р. „Смерть Сталіна" „Найкращі пластинки" — гумористичні фейлетони у рамах 2. ч. „Живої Газети".

Ред. Іван Керницький: „Амбасадори". „Розмова з Сосюрою". Два фейлетони-гуморески в рямках 3. ч. „Живої Газети" дня 10 травня 53 р.

Д-р Іван Лисяк-Рудницький: „Карпатська Україна — як політична проблема". Стаття-доповідь у рамах 2. ч „Живої Газети" дня 21 березня 1953 р.

Остап Тарнавський: „Спогад про Аркадія Любченка". Стаття-репортаж у рамах 3 ч. „Живої Газети" дня 10-го травня 1953 р.

Проф. Борис Подоляк: „Чи Маленков може заступити Сталіна?". Стаття-доповідь у рамках 3. ч. „Живої Газети" дня 10 травня 1953 р.

Д-р Володимир Комаринецький: „Вибори в Карпатській Україні 12 лютого 1939 р". Стаття-репортаж у рамках 2. ч. „Живої Газети" дня 21. грудня 1952 р.

Інж. Дмитро Кузик: „Не-

(Закінчення на стор. 4)

КОРОНАЦІЯ

Другого червня відбудеться в Лондоні коронація Єлисавети II.

Від моменту, коли королева, зодягнена з червоні шати з довгим шлейфом, ввійде до Вестмюнстерського Абатства, до моменту, коли вона вийде звідтіль, вона є центром великої релігійної церемонії, посвяченої їй цілковито.

Першим її вчинком буде клякнути до приватної молитви. Потім звернутися обличчям до зібраного народу, щоб він міг висловити свою готовість прийняти її як королеву. Сам коронаційний акт не може відбутися так довго, поки, згідно з коронаційними приписами, зібрані люди „однодушним серцем і голосом" не проголосять „Год Сейф Квін Елізабет", що є висловом їхнього бажання мати її за свого володаря.

В цій церемонії, що зветься „рекоґнішен" (визнання) і виводиться ще з тих древніх часів, коли шляхта вибирала собі короля як найвідповіднішу людину на їхнього провідника, королеву „представляють" її народові чотири рази: кожного разу вона звернена обличчям в іншу сторону, підходячи в супроводі на кожний бік естради, на якій стоїть престіл св. Едуарда.

Опісля в торжественній присязі королева приймає свої обов'язки супроти народу. Цього року текст тієї присяги є інакший як давніше. Королеву запитуватимуть: „Чи обіцяєте торжественно і присягаєте володіти народами Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірляндії, Канади, Австралії, Нової Зеляндії, Південної Африки, Пакістану і Цейлону та всіх Ваших земель і територій, які до будь котрої з них належать чи стосуються, згідно з їхніми відповідними законами і звичаями"?

Цю присягу складає вона перед Великим Вівтарем клячучи та поклавши праву долоню на св. Письмі. Тільки після заприсяження королева може йти до коронаційного трону, зупиняючись перед тим для того, аби з неї зняли червоні державні шати.

На коронаційному троні королеву помазує священик олієм, благословить і посвячує архиєпископ кентерберійський. Під час цього чотири лицарі „ордену підв'язки" тримають над головою королеви шовковий бальдахін — звичай, який походить із часів, коли помазання відбувалося таємно.

Після посвячення на службу своїм народам, склавши присягу на взяті на себе обов'язки супроти них, королева вступає в третю стадію коронаційних церемоній. Вона одержує королівські шати, з яких остання це прекрасна т. зв. золота мантія („Роб Роял оф Клот оф Голд"). Дальше вручають їй різні королівські відзнаки, з яких кожна має власне символічне значення. Вкінці — як остаточний знак королівської гідности — накладають їй на голову корону св. Едуарда. Після цього королева сідає на своєму троні і приймає чолобитню від кожного стану своїх підданих.

Після чолобитні королева здіймає корону з голови і клякає перед престолом, щоб прийняти св. Причастя. Від того моменту вона носить тільки Імперіяльну Корону. На троні вона залишається до кінцевого благословення, а потім іде до каплиці св. Едуарда за вівтарну заслону, де вдягає мантію з пурпурового оксамиту, в якій — вже як коронована королева — їхатиме поворотною дорогою до палати.

„К. С."

ВІДГУКИ ДНЯ

ЩАСЛИВИЙ ДЕНЬ

Футбол — мій старий знайомий, ще з-перед першої світової, ще з гімназії в Перемишлі.

Одного дня казав нам учитель руханки уставитись у два ряди напроти себе, ряд від ряду на десять метрів, кинув між нас м'яча і:

— Копайте щосили! — скомандував.

І м'яч почав ганятися від ноги до ноги, а то й від голови до голови.

Забава йшла аж любо, аж урешті хтось так його копнув, що м'яч вибив шибу в самого пана директора.

— Досить! — крикнув учитель. — Хто вибив шибу?!

Тиша...

— Хто вибив шибу, питаю!?

— Я! — сказав сумно один з хлопців.

— Ти будеш хільником!

— Пане професоре, білме я нехотячи.

—Ти будеш хільником!! А за шибу заплатить ціла кляса.

Ніхто з нас не знав, що таке „хільник", але добрим це слово нам не звучало, а помінат був серйозно заклопотаний.

Пойно потім показалося, що це була висока ранга в футболі, бо саме середина напали.

Після такої практичної підготови створилася швидко перша дружина копаного м'яча при спортовім товаристві „Сянова Чайка", а наш хільник показався справді великим талантом. Інстинкт учителя і шиба директора відкрили той футбольний самоцвіт...

Минуло з того часу багато-багато років. Але моє зацікавлення копаним м'ячем не послабло. Руки, ноги послабли, а зацікавлення ні.

Навіть в Америці, коли є якісь добрі змагання — я йду.

Ось, недавно відбулися такі — між Детройтом, Анґлією, і Нюрнберґом, Німеччина.

Вибрався я на них з моїм приятелем, що теж любить копаний спорт.

Приходимо під стадіон... П'ять нас, п'ять „лайн" а в „лайні" по 1000 людей. Стоять люди смирно, тихо, гуму жують, папіроски смокчуть, ніхто не пхається.

—Бачите — каже приятель — що за спортова культура!

— Бачу — кажу, і трохи мені прикро. Завидь бере. Бо в нас часом, мало: часом, майже дуже часто... дещо інакше. Нарід не хоче вистояти в „лайні", преться, аби скоріше.

Стали ми в чергу і піддступаємо: щохвилини — крок.

— Прийдемо на половину змагань! зітхає приятель.

— Нема ради;

А тут маєш — перед самим нашим носом закрили касу.

Ех, як закричить, завищить, засвище „лайна", як не напре на вхід! Ми з приятелем мов на крилах полетіли.

Упав якийсь стіл, якась кезка, якийсь стілець, якась скриня, я на скриню, приятель на мене, на нього десять інших ентузіястів спорту, чистий бейзбол.

Я якось вирвався, відскочив, бачу — мій приятель устав, знов упав, урешті зник під тілами.

А юрба рине й рине, як минулого року Міссісіпі.

Понесла мене на своїх розбурханих хвилях і аж на трибуні розіллялась, успокоїлась.

Став я, жду...

Хто зна, може з мого приятеля вже тільки тлінні останки...

Але ні! Бачу йде. А обличчя в нього радісне, аж сяє.

— А що! — каже —Вдалось нам, правда!? Пропхали нас добрі люди. Без квитків — два доляри подаровані!

— Але ви щось, так як би кривали?

—Так трохи... Збив ногу на пачки, здається кусень шкіри згізло... Ну, сідаймо і дивімся... Шкода, що не маю окулярів.

— А де ж ваші окуляри?

—Ого! Тільки зашкварчало під ногами.

А по хвилині нахилився і шепнув мені до вуха:

— Знаєте, я підняв того мішечка ще вчора знайшов. Два десятьп'ять — чистого зиску. Щасливий день!

Галактіон Чіпка.

З Листів до Редакції

Чи потрібний Австрії мировий договір?

Високоповажаний Пане Редакторе:

Прошу не відмовити дати ласкаву відповідь на сторінках почитної „Свободи" на слідуюче питання, на яке я, як правник старої дати, не находжу відповіді в своїй правничій ментальности.

Отже як відомо, Третій Райх (Гітлерівська Німеччина) анексував Австрійську державу, котра з моментом т. зв. аншлюсу утратила цілковито свою суверенність й зробилася частиною того ж Райху. Не ходить тут про леґальність й зовнішнє оформлення цього аншлюсу, досить того, що від хвилі його доконання, аж до часу капітуляції Німеччини, так держави „осі", як держави противників трактували Австрію, як частину третого райху. То значить, що долю й недолю того останнього само по собі мусіла поділяти й бувша суверенна Австрія.

В той спосіб бувша Австрія, як частина Німеччини, була втягнена у другу світову війну, цебто приступила до неї не самостійно на підставі рішення власної верховної влади, а лиш на наказ свого суверена — Німеччини.

Капітуляція Німеччини й наступна окупація її земель військами союзників правно розтягалася й на землі бувшої Австрії. Мировий контракт в Сан Франціско, отже, повинен був охопити разом зі Західною Німеччиною рівнож й Австрію, як би не це, що Держави союзників, а фактично й Об'єднані нації невдовзі по фактичнім закінченні війни відновили в певнім обсягу її суверенність.

Відновлення державної суверенности повинно потягнути за собою правне поставлення питання: чи Австрія, як **самостійна держава**, брала участь в другій світовій війні, чи також ні? Мені видасться, що одинокою правою відповіддю буде: ні! Наколи так є, то не може бути мови про заключення миру з відновленою Австрійською державою, бо ж не можна заключати миру з тим, з котрим не було стану війни.

Намагання около 300 конференцій щодо „австрійського мирного договору" видасться мені ламанням відкритих дверей. І це парадоксальне питання миру не з ворогом вже є, здасться мені, розв'язаним через узнання суверенности теперішньої Австрії, тобто відновлення її державности, зліквідованої вищезгаданим аншлюсом. Лишається одно-формальна постанова Генеральної Асамблеї О. Н. про відновлення суверенности й відкликання аншлюсу зо всіма його наслідками (при участи законного заступника Австрії) та про увільнення земель Австрії від окупаційних військ, а це з острими санкціями за невиконання того останнього.

Отже наводячи вище ці міркування, хотів би я знати погляди теперішніх правників та знавців державного й міжнародного права в цій так цікавій квестії не лише для мене, як правника, але думаю й для загалу.

З правдивою пошаною:

Д-р Борис Базилевич,
Пітсбурґ, Па.

21 травень 1953.

Справа Австрії, її участи в другій світовій війні й теперішніх заходів в справі мирового договору з нею мають свій пророчистий прецедент хоч би в Україні. Теж Україна перед першою світовою війною була анектована Росією — період анексії не грає тут ролі, — теж Україна вважалася частиною царської російської імперії й вона теж нікому не об'являла формальної війни й тільки, подібно як Австрія по боці, згл. в рямках Німеччини, брала в ній участь силою обставин в рямках Росії. Все ж таки новостворена Українська Народня Республіка підписала 9-го лютого 1918-го року в Берестю Литовському не який інший, але мировий договір з Німеччиною, Австро-Угорщиною, Болгарією й Туреччиною, що був першим мировим договором під час першої світової війни. Цілком аналогічна справа мається тепер з Австрією. Вона при об'явленні другої війни, не була суверенна й сама війни не об'являла, але за неї об'являв її тодішній фактичний суверен — Гітлер, а Ви самі додасте, що „так держави „осі", як і держави противників трактували Австрію, як частину третього райху", отже й в цьому відношенні була подібність зі становищем України під час першої війни. Визнання Австрії окремою державою після війни ще тільки підкреслює потребу окремого договору з нею, бо за неї вже не може говорити Німеччина. Договір потрібний, бо країна фактично брала участь у війні й є ціла низка залишених війною проблем, які треба вирішити мировим договором. Між іншим відомо, що одною з головних проблем в теперішніх переговорах мирового договору з Австрією є справа колишніх т. зв. націстичних посілостей, справа воєнних відшкодувань і т. п. Це є воєнні справи й вони можуть бути вирішені тільки мировим договором, подібно, як і ціла низка інших проблем, створених участю Австрії у війні, дарма, що поневільною участю.

Нюарк, Н. Дж.

(Закінчення зі стор. 3)

порозуміння серед демократів". Стаття в рамах „Живої Газети" дня 17 січня 1953 р.

Д-р Роман Криштальський: „Ми і Ви" — стаття в рамах 1. ч. „Живої Газети" дня 17. січня 1953 р.

Софрон Федів: „Нові методи записування звуку" — стаття-доповідь у рамках 1. ч. „Живої Газети" дня 17-го січня 1953 р. „Революція в друкарстві" — стаття в рамах 3. ч. „Живої Газети" дня 10 травня 1953 р.

Мґр. Остап Олесницький: „Принципи та методи" — програмова промова на Засновних Зборах Відділу дня 15 лютого 1953 р. „Пощо очорнювати слушну справу?" Полемічна стаття — відчитана на Ширших Сходинах дня 6 грудня 1953 р. „Світла та тіні громадського життя Нюарку". Стаття в рамах 1. ч. „Живої Газети" 17. січня 53.

Приміщення Відділу СУНД у Нюарку.

Відділ користується спільною домівкою з Об'єднанням б. Вояків Українців в Америці під ч. 9 Белмонт Евню, Нюарк, Н. Дж. В тій же домівці приміщене теж Т-во Сприяння Українській Національній Раді. СУНД планує відчинити там політичну бібліотеку для української громади Нюарку.

Посмертні Згадки

СТЕФАН БАЛИЦЬКИЙ, член Тов. Сокіл, відділ 336 УНСоюзу, помер 20. травня 1953 року у 62 році життя по тяжкій недузі бо стратив обі ноги. Покійний походив зі села Бабинці Горішні, пов. Рогатин, Україна. Полишив у смутку жену Параньку, чотири замужних дочки Анну, Марію, Ольгу й Олену та вісім внуків. Похорон відбувся в п'ятницю, 22. травня з похоронного заведення з укр. православної церкви св. Володимира при участі Родини, Знайомих і Членів Тов. Сокіл. — В. Й. П.!

Гр. Кісіль, секр.

КАТЕРИНА БАРАН, членкиня Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 102 УНСоюзу в Клівленд, О., померла 17. травня 1953 р., по довшій недузі в 49 році життя. Покійна походила зі села Любінь Великий, коло Львова. До Союзу вступила в 1950 році. Полишила в смутку мужа Миколу. Похорон відбувся 19. травня 1953 з української греко-катол. церкви св. Ап. Петра і Павла W. 7th. Тлінні останки поховано на українськім цвинтарі св. Петра і Павла, Парма, Огайо. — В. Й П.!

Н. Бобечко, секр.

• ВИСЛОВИ СПІВЧУТТЯ •

Складаю до фондів Української Національної Ради 5 долярів, замість квітів на домовину бл. п. був. Голови УНРади Б. ІВАНИЦЬКОГО. Запрошую до такого самого чину всіх моїх Друзів і Знайомих, а зокрема і особливо побратимів - подєбрадчан. Гроші найкраще переказувати безпосередньо на таку адресу: Ukrainian Financial Committee, P. O. Box 95 Cooper Sta. New York 3, N. Y.

Я. Танцюра.

ТАРЗАН, ч. 3079. Зловісна мовчанка.

FOR THE MOMENT, KROOG AND HIS MEN WERE FRIENDLY, BUT THEY WERE SAVAGES AND, TARZAN REALIZED WOULD SOON FORGET.

THE PEOPLE OF VAAR LINED THE STREET AS THEY PASSED AND GLARED AT THE APE-MAN IN GRIM, PROPHETIC SILENCE.

Нагло, обходячи підніжжя скелястого горбка, Круґ і його печерні люди привели Тарзана (туди), звідки видко було місто Вару.

В цю хвилину Круґ і його люди були приязні, але вони були дикуни і, Тарзан усвідомлював собі, що вони швидко можуть забути.

Люди Вару вишикувалися в лінію вздовж вулиці, коли вони проходили, і похмуро, в зловісній мовчанці, дивилися на мавполюдину.